

Pääsin Ateneumiin ilman paikan päälle menemistä vain avaamalla tietokoneen.

ATENEUMIN TAIDETREFFIT - ARMAS-FESTIVAALI TULOKSET

Miina Sillanpään Säätiö
Helena Launiainen
16.3.2021

1. Ateneumin taidetreffit

Armas-festivaaliin sisältyvät Ateneumin taidetreffit järjestettiin etäyhteydellä Ateneumin näyttelysalissa 1.3. ja 8.3.2021 kello 10:00–10:45. Etäyhteys luotiin Zoom-työkalulla, johon osallistujat saivat kirjalliset ohjeet viikkoa ennen tilaisuutta. Osallistujien oli myös mahdollista kokeilla Zoomin toimivuutta tuottaja Raisa Karttusen kanssa sekä ennen ensimmäistä taidetreffikertaa ja viisitoista minuuttia ennen lähetysten alkua. Zoom-linkki oli sama molemmilla kerroilla.

Taidetreffikerroilla esiteltiin eri teokset. Ensimmäiset taidetreffit toteutettiin erillisen kuvausryhmän ja teoksia vuorotellen esittelevän kahden oppaan kanssa. Toisella kerralla teoksiin tutustuttiin siten, että kaksi opasta kulki näyttelysalissa tablet-tietokoneen kanssa esitellen vuorotellen teoksia. Toisella kerralla yhden teoksen yhteyteen oli liitetty myös lyhyt video teoksen kuvaamasta paikasta nykyisellään.

2. Taustatiedot

Ateneumin taidetrefeille osallistui kuusi vapaaehtoista 62–89-vuotiasta naista, joiden keski-ikä oli 72 vuotta. Heidä haastateltiin puhelimitse 9.3.–12.3.2021 välisenä aikana.

Kaikki osallistujat käyttivät tietokonetta, tablet-tietokonetta tai älypuhelinta arjessaan. He mainitsivat käyttävänsä laajasti erilaisia [sovelluksia], kuten nettipankkia, Yle Areenaa, Kanta.fi-palvelua, Suomi.fi-palvelua, sähköpostisovelluksia, pikaviestisovelluksia ja musiikkikanavia.

”Hyvin monia [sovelluksia], esim. pankki ja Areena tavallisimmat.”

Kaikki osallistujat olivat mukana molemmilla taidetreffikerroilla tablet-tietokoneen tai tietokoneen välityksellä. Kaksi osallistujista kokeili sekä tablet-tietokonetta että tietokonetta arvioiden tablet-tietokoneen paremmaksi vaihtoehdoksi. Neljä naista osallistui taidetrefeille ilman teknistä tukea ja kaksi sai ulkopuolista apua Zoom-sovelluksen käyttöön. Toisella näistä naisista oli pulmia Zoomin englanninkielisten ohjeiden ymmärtämisessä.

”Tukihenkilö varmisti, että kaikki meni hyvin ensimmäisellä kerralla. Ääniyhteyden kanssa oli ongelmia, kun Bluetooth kuulokkeet eivät toimineet, mutta töpselin kanssa liitetyt kuulokkeet toimivat.”

Taidetreffi-kokemuksen jälkeen kaikki osallistujat arvioivat selviävänsä jatkossa ilman teknistä tukea, mikäli uudet taidetreffit toteutetaan Zoom-sovelluksella.

Molemmille Taidetreffikerroille osallistui sama kuuden naisen ryhmä. Heidän mukaansa sillä ei ole merkitystä, osallistuvatko samat henkilöt useamman kerran toteutuvaan kokonaisuuteen. Yleisesti ottaen oli mukava tietää, ketkä osallistuvat toisella kerralla, mutta osallistujat eivät keskustelleet keskenään, eikä asia ollut siten merkityksellinen. *”Ryhmässäkin kokemus oli yksilöllinen.”* Pikemminkin, jos osallistujaryhmä säilyy samana, pitäisi sillä olla jokin osallistujia yhdistävä tekijä tai tavoite.

3. Tekninen toteutus

Taidetreffi-lähetykset toteutettiin erilaisin teknisillä ratkaisuilla. Ensimmäisellä kerralla kuvauksesta vastasi kuvausryhmä, jolla oli käytössään ammattilaisvälineistö. Toisella kerralla treffit toteutettiin kevyemmin tabletin sisäänrakennetun kameran välityksellä oppaiden liikutellessa laitetta vapaasti.

Osallistujien mukaan taidetreffien toteutus oli yksinkertainen (vastausten ka 4, asteikolla 1–5) ja niihin oli helppo osallistua Zoom-sovelluksella (ka 4,5 asteikolla 1–5). Osallistujat arvioivat, että useimmat oppivat nopeasti osallistumaan taidetreffeille Zoom-sovelluksella (ka 4,7 asteikolla 1–5).

Taidetreffien tekninen toteutus vaikutti osallistujien palvelukokemukseen hyvin eri tavoin. Eräs osallistuja totesi, ettei toteutustavoilla ollut kokemuksena merkittävää eroa. Kolme osallistujista piti ensimmäistä ammattilaisten kuvaamaa treffikertaa nautittavampana, ammattimaisena ja tasoltaan parempana, kun taas kaksi osallistujaa koki tabletilla kuvatun kerran rennompana ja miellyttävämpänä.

Kerta	Myönteiset kokemukset	Kielteiset kokemukset
1.3.2021	<ul style="list-style-type: none"> - Ammattimainen toteutus. - Laadukkaampi toteutus, joka oli toista kertaa parempitasoinen. - Kuvausryhmä välitti teokset paremmin. - Kameralla pystyy paremmin kohdentamaan teosten yksityiskohtiin. <p><i>”Eka kerta oli enemmän kuin olisi ollut paikan päällä.”</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kuvausryhmä näytti paljon opasta. - Teokset, joita olisi mukava katsoa, jäivät kauemmas. - Kuvausryhmän aikana oli häiritseviä taukoja yms. <p><i>”Kamera oli levoton, erityisesti ensimmäisellä kerralla”</i></p>
8.3.2021	<ul style="list-style-type: none"> - Kokemuksena rennompi ja miellyttävämpi. - Ensimmäistä kertaa rauhallisempi, levollisempi ja luontevampi. - Enemmän keskustelua. - Toteutuksessa enemmän lähikuvia, mikä teki kokonaisuudesta toimivan <p><i>”Tabletilla tehty [2. kerta] oli rennompi ja miellyttävämpi.”</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tabletin välityksellä kuvan laatu oli heikompia, joten teoksia ei nähnyt yhtä hyvin kuin kuvausryhmän välittämänä. - Teosten välillä joutui odottamaan siirtymisiä yms. - Toteutus ei ollut sujuvaa, sillä esim. kameran kohdentaminen teokseen edellytti enemmän säätämistä. - Toteutus jäi esteettisesti puutteelliseksi. <p><i>”Toisella kerralla ei pystynyt zoomaan yksityiskohtiin.”</i></p>

Taulukko 1. Toteutustapojen vertailua

Osallistujat kokivat, ettei teknisellä toteutuksella ollut merkittävää vaikutusta taidetreffien sisällön ja sanoman ymmärtämiseen. Palvelukokemus olisi kuitenkin ollut laadukkaampi, jos sekä kuva että ääni olisivat toimineet kaikilla pulmitta. Osa moitti erityisesti tablet-tietokoneen kuvantoiston laatua ja sitä, ettei toisella kerralla voinut zoomata yksityiskohtiin. Vastaavasti osa piti ensimmäisen kerran kuvausta ja kameran liikkumista levottomana, mikä vaikeutti keskittymistä ja teoksista nauttimista. Joku mainitsi myös, että teosten pintaan tuli kuvatessa heijastuksia, joka vaikeutti näkemistä. Samoin eräs osallistuja piti Zoom-sovelluksessa näkyviä osallistujien kasvokuvia häiritsevinä ja levottomuutta lisäävinä.

”Häiritse, kun teoksen yläpuolella näkyi osallistujien kasvokuvat, heidän liikkumisensa ym.”

Kahdella osallistujalla oli kuulonalenema, ja he toivatkin esille äänen laadun merkityksen. Osa koki, että ääni toimi hyvin, mutta pari osallistujaa toi esille ensimmäisen kerran ääniongelmat.

”Juuri ja juuri ilman kuulokkeita kuuli, kuulokkeiden kanssa toimi”.

Opastuksesta ja oppaista pidettiin paljon. Oppaat koettiin kannustavina ja mukavina, minkä lisäksi heidän äänensä toimivat hyvin. Oppaiden asiantunteva opastus toi uutta tietoa ja oppia taiteesta.

”Opastus oli hyvä ja oli todella hyvä, että pystyi kysymään.”

4. Ensivaikutelma ja odotukset

Osallistujien ensivaikutelma Taidetreffeistä oli pääosin erittäin myönteinen, joskin teknisen toteutuksen ongelmat heikensivät kokemusta. *”Pidin, mutta tekniikkaan liittyneet toteutusongelmat vähän tökkivät”.* Taidetreffit tuntuivat kokemuksena henkilökohtaiselta: *”Opastus oli juuri minulle!”*

Osallistajat kokivat, että taidetreffit ovat erinomainen idea ja soveltuu erityisesti tilanteisiin, joissa henkilö ei pääse fyysisesti taiteen äärelle joko toimintarajoitteiden tai maantieteellisten tekijöiden takia. Osallistajat totesivat taidetreffien vastaavan koronaepidemian tuomiin haasteisiin. *”Aika tekee tähän lisäarvon. Oikeasti oli ihana nähdä maalauksia, taideteoksia. Vaikka teokset olivat tuttuja - Aah ihana nähdä taidetta.”*

Taidetreffit vastasivat osallistujien odotuksiin, ja jopa ylittivät ne. Kokemuksena niitä pidettiin kiinnostavina. Eräs osallistuja totesi, että kun tekniikka ja kuvaus saadaan toimimaan, taidetreffeistä kehkeytyy toimiva kokonaisuus.

5. Taidetreffien parasta antia

Osallistajat pitivät taidetreffien sisältöjä kiinnostavina (ka 4,3 asteikolla 1–5) ja totesivat niiden olevan oivan mahdollisuuden tutustua Ateneumin teoksiin. Treffien sisällöt muodostivat eheän kokonaisuuden (ka 4 asteikolla 1–5) ja ne etenivät kohtuullisen johdonmukaisesti (ka 3 asteikolla 1–5). Osallistajat arvioivat taidetreffit laadukkaaksi (ka 4,2 asteikolla 1–5). He olivat valmiita maksamaan palvelusta (ka 4,2 asteikolla 1–5), mikäli taidetreffien teema on mieleinen, toteutus laadukas ja hinta kohtuullinen.

Osallistajat pitivät taidetreffeissä eniten:

- Taiteen ja taideteosten näkemisestä ja kokemisesta. Treffit syvensivät omaa taidekokemusta ja -tietämystä.
- Oppaiden asiantuntevista esittelyistä ja tarinoista liittyen muun muassa teosten taustoihin ja historiaan. Osallistujia kiinnosti erityisesti se, miten teokset olivat päätyneet Ateneumiin kokoelmiin.
- Pienessä osallistujaryhmässä opastus ja oppaan puhe kuului hyvin.
- Osallistuminen oli helppoa.
- Erityistä lisäarvoa toi teoksen ja videon yhdistäminen (Kyröskoski-taulu), jota ei olisi saanut paikan päällä.

Osallistajat kokivat, että he oppivat taidetreffeillä sekä taiteesta että teknologiasta. He saivat uutta ja kiinnostavaa tietoa taiteesta, taiteilijoista, taideteosten historiasta sekä yhteiskunnallisen kehityksen yhteydestä ja ilmenemisestä taiteessa.

”Opastus avasi silmät, miten paljon taulu puhuttelee, kun on asiantunteva opastus.”

”Yksityiskohtiin pysähtyminen ja oppaiden selostus opettivat ja saivat huomion yksityiskohtiin, jotka olisin muuten sivuuttanut.”

Teknologinen oppiminen liittyi Zoom-sovelluksen käyttöön, kuten esimerkiksi kameran ja mikrofonin käyttöön. Tekniset ongelmat opettivat varautumaan niihin ennalta ja huomioimaan aiempaa enemmän käytettävyyteen liittyviä kysymyksiä.

”Opin, että tärkeää on tekniikan toimivuus ja sen huomioon ottaminen toteutuksessa siten, ettei esimerkiksi taulu jää kuvassa vinoon.”

6. Kehitettävää

Osallistujilla oli lukuisia kehitysehdotuksia, jotka edistäisivät Taidetreffien asiakaskokemusta. Yleisin toive oli, että osallistujat saisivat kattavan etukäteisinfon, joka auttaa valmistautumaan taidetreffien sisältöön ja tekniseen toteutukseen. Ennakkoinfossa tulisi ohjeistaa miten osallistujat voivat esittää kysymyksiä ja olla aktiivisia. Nyt kaikki osallistujat eivät tienneet, että he saattoivat esittää kysymyksiä ja osallistua keskusteluun. Osallistujat olisivat voineet myös miettiä kysymyksiä edeltä käsin, jos heillä olisi ollut tiedossa tulevan taidetreffikerran sisältö. Ennakkoinfon tulisi sisältää myös ohjeet osallistujien oman kameran ja mikrofonin käyttöön. Nyt kaikille kuului osallistujien omia ja ympäristön ääniä, minkä lisäksi osallistujien liikkuminen näkyi. Nämä tekivät tilanteista levottomia.

Taidetrefeiltä toivottiin myös selkeämpää käsikirjoitusta ja johdantoa, josta käy ilmi mitä kierroksella tullaan näkemään ja miksi juuri kyseiset teokset on valittu. Eräs osallistuja sanoitti asian siten, että hän olisi kaivannut *”osallistujan polun johdattelua, jotta osaa odottaa mitä tuleman pitää”*. Tämä olisi myös koostanut treffiker-
taa. Toinen osallistuja sen sijaan koki, että on hyvä, että treffikerralla tulee myös yllätyksiä. Väljällä teemalla (teeman/taiteilijan/aikakauden mukaan) olevat taidetreffit mahdollistaisivat myös osallistumisen omien mielenkiintojen mukaan.

Teoksista olisi toivottu enemmän lähikuvia. Lisäksi kuvissa tulisi ennalta miettiä, mitä kuvasta näytetään. Esimerkiksi näytetäänkö teoksen kehyksiä ja jos puhutaan tietystä yksityiskohdasta, kuten nyt puukengistä, pitäisi niiden näkyä kuvassa. Samoin osallistujat ehdottivat, että näyttelytilassa taulujen vieressä olevien kylttien tiedot näytettäisiin kuvassa. Olennaista on myös, että taulut kuvataan niin, että ne ovat suorassa. Yksi osallistujista toi esille, että Zoom-alustalla näkyvät osallistujien kuvat eivät antaneet taiteelle pääroolia vaan toivat levottomuutta taidekokemukseen. Jatkossa on hyvä miettiä, miten virtuaalisilla taidetrefeillä saadaan tavoitettua taidenäyttelyn levollinen tunnelma.

”Laitteet ja palvelu: miten vain taide näkyisi näytöllä, eikä ihmisten (osallistujien) päät, jotka olivat kuin osa taulua.”

7. Jatkotrefeille

Kaikki taidetrefeille osallistuneet naiset osallistuisivat taidetrefeille tulevaisuudessa todennäköisesti tai erittäin todennäköisesti. Samoin he suosittelisivat taidetrefejä myös ystävällensä. Jatkokehitysideana tuotiin esille ikääntyvien palveluasumiseen luotavat vapaasti katsottavissa ja nautittavissa olevat virtuaaliset taidekokemukset.

Osallistujia kiinnostavat jatkossa muun muassa seuraavat:

- Taide, joka ei ole niin tunnettua: tuntematon taiteilija tai tunnetun taiteilijan tuntemattomimmat teokset.
- Virtuaalisessa toteutuksessa värikkäät ja yksityiskohtia sisältävät teokset ovat hyviä. Virtuaalitoteutuksen mahdollisuus yksityiskohtien tarkasteluun tuo osallistujalle lisäarvoa.
- Unohdetut tai taustalla olleet naismaalarit.
- Näyttelyt ja teokset, jotka ovat maantieteellisesti hankalasti saavutettavissa.

”Älyttömän hyvä idea, silloin kun ei ole mahdollisuutta päästä taiteen äärelle. Voisi hyödyntää kansallisesti eri puolella suomea olevia näyttelyitä. mm. Mänttä ja Tampere.”